

Mwana shio ya ulahiki

Mwana shio unu asi muvidzani muyelewe namna jeje coleji ifanyao hazi.

Ina mayeledzo tsini :

- 1- Shanria na tanafu : namna jeje uyeshi vwamoja coleji.....P.2
- 2- Namna jeje likoli yashifarantsa isarifuoP.3
- 3- Kula mutru hazi yahe trini coleji.....P.4
- 4. Namna jeje mutso saidiyao mwana wanyu ata afuzu.....P.5
- 5- Mwana wanyu ufanya trini coleji.....P.6
- 6- Namna jeje mwana wanyu afundrihao
chifarantsa.....P.7
- 7- Mana yahe trini... ?.....P.8

Farantsa, likoli **ya wantru piya, kavu dini itawalao** hisa **bure**.

Uendra likoli iyo **haki msingi muhimu** jula wana wafarantsa na wadjeni.

Msomo na inlimu izo farudhwi jula wana wantru mama na wana wantru baba urenga maha sita ata hupara maha kumi na sita. Be wana ujuwa waendre rangu mwaha wavili wahe na uju mwa maha kumi na sita.

Farantsa, zitanafu za likoli de zi tanafu za udaula.

Uhuru, usawa, unanya

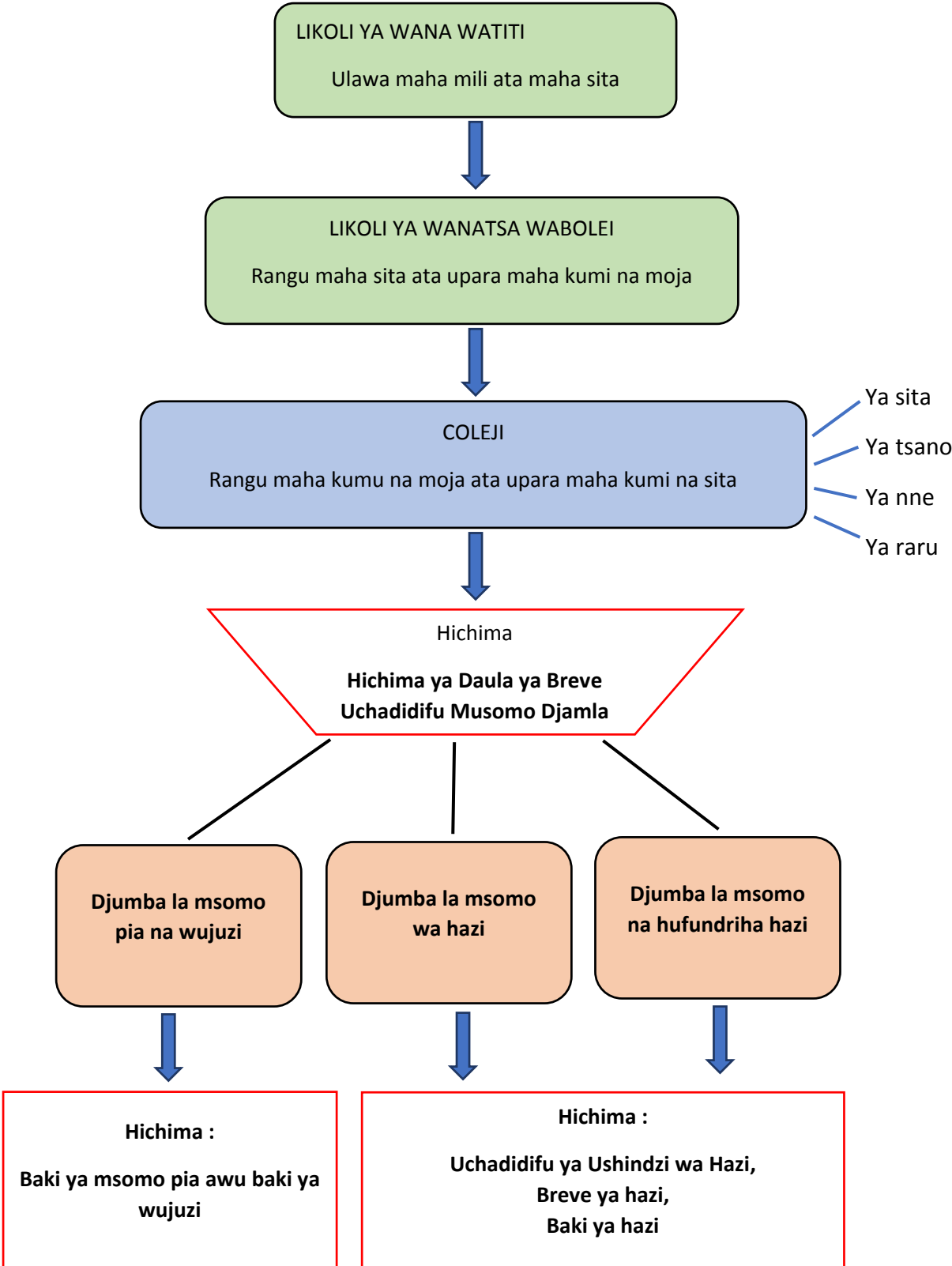
Unafasi, Kavu ubabuzi warange, Uvwamoja

Coleji, mwana wanyu ufundriswa usoma luha ya shizungu. Iyo muhimu mana :

- I shizungu iyo de **luha ya udaula ya shifarantsa**
- I shizungu iyo tsongesa msaanda umusomo wa trongo zasaliya (hisabu,seyansi (inlimu na hikima), mila na tarehi,...)
- I shizungu utsongesa **ukamilifu na mugiliano** wa umati na udjama ulahikio na **usarifuo** zi tanafu sawa sawa.

Be **luha ya mwana wanyu iyo muhimu wajawu** : i Licoli waye uyistehi tsena atsojua ayirenge ayirumie hari mwa trongo za baandhui za mukabala zikilasi. Basi muhimu ilazimu wantru wutria ndziyani hurumiya luha yatru malagoni.

Ƴ. Namna jeje likoli yashifarantsa isarifuoḡ

« 3. Bani de afanyao trini coleji ?

Masuala	Bani de yalazimu umu kabili	Dhoimana zao
Neka nisi tsaha niwangihe awu nizime mwana wangu coleji	Fuko la madhoimana : mtru mbole na wavili wahe, dhoimana wa SEGPA	Waye de waliyo madhoimana tsena wawo de wa tarumuo li djumba.
Neka mwana wangu a muwade Neka mwana wangu kaja likoli Neka mwana wangu atara Neka tsi buzudza makazi na nambara ya tilifoni Neka ilazimu nirenge mwana wangu Neka nisi tsaha ni wangihe mwana wangu harimwa mvingio wa magari ya likoli	Fuko la maecha ya likoli : CPE na wa sayidizi wa musomo	Waye ulahiki udjama na wana zioni. Waye utunda utrazi, uhoma uja likoli, zi satuwa nazi taanbu za maendeleo na zi tashaushi za tabia .
Neka nisi tsaha mayeledzo ya husu msomo, maendeleo ya umwana, hazi za dagoni na mavuna ya likoli	Fundi muhususu mbole wahe	Waye de atekelezao i kilasi na wana zioni wahe. Waye ufanya mingiliyano na mafundi wasalia.
Neka nisi tsaha mutru atafaswirio ake na wami ani saidiye ya husu mataradjo ya zidziya zangu Neka mwana wangu ulagua luha yangina anba tsi shizungu	Fundi wa UPEZA	Waye ukaribisa ha ulahiki, usaidiya tsena waye de ashahiliyao na msomo wa FLS ya wana zioni wa wasuli havasa la Rinyon ne waliyo anba kawasijua hauzuri shizungu.
Neka mwana wangu atsaha a azime shio Neka mwana wangu atsaha azunguhe (makaratsi ya msomo, intirneti)	Fuko la zio (CDI) : dhwamana wa li fuko	Waye ulahiki wana zioni waja wafanye hazi za husu kula ya patana na zio, magazeti ...
Neka mwana wangu ana uwade Neka mwana wangu amuwade coleji Neka mwana wangu asi tsaha mayeledzo zayidi harina maendeleo wa niamoja : uparana ya mtru baba na mtru mama, upuwa mimba awu uva pndza udzazi, maendeleo ya tumpa mpaka (vinyu, siga, bange)	Twabibu wa likoli	Waye ulahiki a ungalia wana zioni ya husu unono a zihire swiha na uvulikia.
Neka nisi tsaha nifanye makaratsi ya bursu (malivo ya zioni) Neka nisi tsaha nilive mudiyo (hula) wa likoli Neka mwana wangu a tsaha a dunge msomo harina djumba langina na urenga gari la sirikali	Fuko la muswarifu : Mtunda mali	Waye ushahiliha na yimali ya coleji : fuko la hula, malivo ya wana zioni, msada ya udjama...
Neka mwana wangu a tsaha ajue msomo wa mlazimu awu dunge Neka tsina taanbu ya malezi nawu mwana wangu	Psykolog	Waye ujudza zihabari na mayeledzo tsena usaidiya harina udunga msomo za wana zioni .
Neka tsina taanbu za marike (uliva hula ya mwana shoni, zio na masrufu ya likoli, mlawiyo washi likoli,...)	Msaidiya udjama	Waye usaidiya mwana shioni na ahali yahe ile wapare ndzia ya kula taanbu za husu na marike awu malezi.

↳. Namna jeje mutso saidiyao mwana wanyu ata afuzu ?

Dagoni, nisi djifahamisha na utunda ha uzuri :

- Mulio wahe (fahamu sukari),
- Tsindzi zahe (alale kiasi yalazimu),
- Urahatsa umwili wahe ha unono (uhoa kula suku),
- Mrumilio wazi ecran (television, tilifoni, malangadzo ya video).

Nis angalia :

- Karne ya likoli yahe,
- Kaye ya uangihazi za likoli, na hazi za dagoni.

Nisi yakinisha na utunda anba afanya hazi zahe za likoli.

Nisi dunga mitsa mitsa msomo wa umwana wangu handzia za intirneti harina Pronoti, dagoni awu coleji :

Δ- Mwana wanyu ufanya trini coleji ?

Mutsana moja ya umwana wanyu

Wakati mwana wanyu awasili coleji awu wakat alawa harimwa li djumba la msomo : Waye uonesa icarne yahe mlangoju wa ungiya na ulawa.

Wakati ikingele yabihwa : Waye ulinbala vwamoja na wanyahe.

Mwiso wa kula musomo : Way endra hawu haraka harina lifuko lamsomo ladunga.

Ana ruhusa ya :

- uvumua awu angadze hamakini
- ula shintru

Asubuhi na mutsana, mwana wanyu ana wakati wa uvumuzi harina yi shandza ya likoli :

kasina ruhusa ya :

- urumia tilifoni ya mhononi
- ufilme wantru moni na yi coleji
- ulawa hari na lidjumba.

Neka vwa fundi kaja : Waye uendra harina lifuko la ulindra nahu twali (awu fuko la mutwalaan).

Neka fundi kavu lera ya mwiso ya asubuhi : **Neka waye ula cantini :** way uendra harina lifuko la ulindra ata lera ya cantini ya hipara **Neka waye kali cantini :** atso lawa harina icoleji neka mutowa ruhusa.

Mwiso wa mutsana : Waye uregeya dagoni awu waye uendra harina msaidiyo wa hazi za likoli (mudagamanyisio wa musomo).

Neka fundi wa UPEZA de kaja : Waye uregeya kilasini hahe.

Neka mwana wanyu ana msomo wa siporu : Ilazimu akane zinguo zahe zalazimu ya hufanya siporu na masrufu ya lapisini. Ilazimu akane sitishihada anba katsojua afanya siporu hasibabu ya unono.

٦- Namna jeje mwana wanyu afundrihao ?

Hunu coleji, mwana wanyu waye **uangihwa harina kilasi sawa na wanyahe**. Vavo ana mafundi sawa na wawo.

Ha utsaha asaidiwe harina usoma shifarantsa, waye urengua harina baandhwi zalera harina mufumo, ata harina mwaha harina, mukabala wa msomo mahususu :

I'UPE2A

(Uvumoja wa Malezi jula Mwana shioni Arumiao luha moja Awasuli havasa).

Fundi mahususu wa msomo uwo, waye urenga mwana wanyu na wana zioni wangina kawa sijuwa ata, awu washashi, luha ya shifarantsa, harina djanibu ya wana zioni washashi. Wawo ufanya hazi za muamala, uhidjirisha malaudzo mahususu ile washindre wa some ha uharaka luha ya shifarantsa.

Ujua soifi shifarantsa iyo muhimu Zaidi jula mwana wanyu mana iyo de yesedzeyao **hufuzu ya likoli na usoma muhono ya hazi** meso oho.

Uvandre wanyu, mutsojua musaidiye umwana wanyu abarikishihe nawendra mbeli nahu engedza maanrifa mwa muangihe harina trongo za muamala awu nyumba za tarehi na utamaduni, na siporu harina libavu lanyu.

Risibuchuria umwana wanyu, umwana shoni watru, hufuzu na mugiliyano mwemwa harina icoleji yatru.

√-Mana yahe trini ... ?

DNB : Diplôme National du Brevet (Hichima ya Daula ya Breve)

CFG : Certificat de Formation Générale (Uchadidifu Musomo Djamla)

CAP : Certificat d’Aptitude Professionnel (Uchadidifu ya Ushindzi wa Hazi)

CPE : Conseiller Principal d’Education (Dhwamana Muhu wa Mashawiri ya Malezi)

SEGPA : Section d’Enseignement Général et Professionnel Adapté (Bavu ya msomo pia na msomo wa hazi wa stahiki)

UPE2A : Unité Pédagogique pour Elèves Allophones Arrivants (Uvumoja wa Malezi jula Mwana shioni Arumiao luha moja Awasuli havasa)

FLS : Français Langue Seconde (langue de l’Ecole) ((Shifarantsa Luha ya vili) (luha ya likoli))

CDI : Centre de Documentation et d’Information (Fuko la zio na Mayeledzo)

EPS : Education Physique et Sportive (Malezi ya Muli na Siporu)

CASNAV : Centre Académique de Scolarisation des enfants allophones Nouvellement arrivés et des enfants issus des familles itinérantes et de Voyageurs (Fuko la djumba ya msomo mbole lishahiliyao na maesha na malezi ya likoli za wana muvia arumiao luha moja awasuli havasa alawana na udjama muvia na wasafiri)

EANA : Elève Allophone Nouvellement Arrivé (Mwana shioni muvia arongoawo luha dzima aja havasa)

Traduction : Madame AHAMADA GAYA Fatima

Médiatrice interculturelle - Adulte Relais, Municipalité de St-Louis